

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра конституційного і муніципального права

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан юридичного факультету

Віталій СЕРЬОГІН

08

_____ 2023 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
галузь знань: 29 Міжнародні відносини
спеціальність: 293 Міжнародне право
освітня програма: 293 Міжнародне право
вид дисципліни: обов'язкова
факультет: юридичний

2023 / 2024 навчальний рік

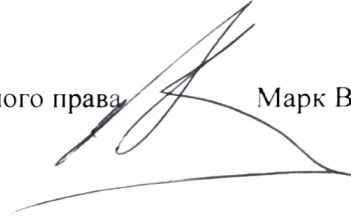
Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою юридичного факультету
протокол № 1 від 31 серпня 2023 року.

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Воронов Марк Миколайович, завідувач кафедри
конституційного і муніципального права, к.ю.н., доцент

Програму схвалено на засіданні кафедри конституційного і муніципального права
протокол № 11 від 31 серпня 2023 року

Завідувач кафедри конституційного і муніципального права

Марк ВОРОНОВ

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми перший (бакалаврський)
рівень вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право

Гарант освітньо-професійної програми
першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право

Ліна ФОМІНА

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету
Протокол № 1 від 31 серпня 2023 року

Голова науково-методичної комісії

Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Конституційне право України» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 293 Міжнародне право

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є підготовка фахівців, які мають широке коло знань щодо основ теорії та практики конституційно-правового регулювання суспільних відносин, володіють необхідними в їхній професійній діяльності практичними навичками для вирішення конкретних завдань в галузі конституційного права; здатних самостійно і грамотно орієнтуватись у сучасних конституційно-правових відносинах, приймати виважені, конституційно обґрунтовані рішення в рамках своєї професійної компетенції.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування таких загальних компетентностей:

- (ЗК3) здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями;
- (ЗК7) здатність до адаптації та дії в новій ситуації, зокрема, в міжнародному контексті;
- (ЗК10) здатність працювати в міжнародному контексті;
- (ЗК13) здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми професійних компетентностей:
- (ПК4) повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи. Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, закріплених універсальними міжнародними актами (на рівні ООН);
- (ПК8) здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, з конституційного права;
- (ПК9) знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права;
- (ПК11) здатність надавати юридичні висновки і консультації з питань міжнародного права, національного права України та зарубіжних держав; визначати юридичні ризики тих або інших зовнішньополітичних або зовнішньоекономічних ініціатив, підбирати шляхи їхньої мінімізації.

1.3. Кількість кредитів

5

1.4. Загальна кількість годин

150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й

Семестр	
2-й	2-й
Лекції	
32 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	4 год.
Самостійна робота	
76 год.	130 год.
Індивідуальні завдання	
10 год.	10 год.

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, студенти мають досягти таких результатів навчання:

- (ПРН4) формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми;
- (ПРН6) оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему;
- (ПРН9) самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій;
- (ПРН15) вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних;
- (ПРН20) Пояснювати природу та зміст основних міжнародно-правових актів і процесів.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальна теорія конституціоналізму. Конституційно-правовий статус особи та інститутів громадянського суспільства в Україні

Тема 1. Конституційне право України як провідна галузь національної системи права

Поняття конституційного права України як галузі права. Місце і роль конституційного права в національній системі права України. Предмет і метод конституційно-правового регулювання в Україні. Поняття конституційно-правових відносин, їх особливості і види. Суб'єкти та об'єкти конституційно-правових відносин: поняття, ознаки, види. Зміст конституційно-правових відносин. Система конституційного права України. Поняття та види інститутів конституційного права України. Конституційно-правові норми. Джерела конституційного права України як галузі права.

Тема 2. Конституційне право України як галузева юридична наука та навчальна дисципліна

Предмет науки конституційного права України, її відмінність від однойменної галузі права. Завдання та функції науки конституційного права. Методологія конституційно-правової науки. Джерела науки конституційного права. Розвиток науки конституційного права України у дореволюційний (до 1917 р.), радянський періоди (1917-1991) та на сучасному етапі (після 1991 р.). Актуальні питання науки конституційного права України на сучасному етапі. Конституційне право України як навчальна дисципліна, її предмет, функції, зв'язок з однойменною наукою.

Тема 3. Конституція України як Основний Закон суспільства і держави

Поняття і сутність конституції. Поняття та загальна історія світового конституціоналізму. Юридична і фактична конституція. Юридична конституція у

формальному і матеріальному сенсі слова. Предмет регулювання конституції. Конституція як суспільна цінність. Юридичні властивості конституції. Функції конституції. Історія українського конституціоналізму. Конституційний процес незалежній Україні. Юридична характеристика чинної Конституції України. Порядок внесення змін до Конституції України. Політична та конституційна реформи в Україні на сучасному етапі.

Тема 4. Засади конституційного ладу України

Поняття конституційного ладу, його ознаки та умови. Взаємозв'язок між конституційним ладом і суспільним ладом та політикою держави. Закріплення конституційного ладу в Конституції та чинному законодавстві України. Економічна система України та її конституційно-правове регулювання. Конституційно-правові принципи соціальної політики держави та їх реалізація. Конституційно-правові основи духовно-культурних відносин. Поняття та ознаки засад конституційного ладу. Система та зміст принципів, що становлять засади конституційного ладу України. Поняття, види і функції державних символів. Порядок розробки і затвердження державних символів України. Закріплення державних символів у Конституції України.

Тема 5. Конституційно-правова відповідальність

Поняття конституційно-правової відповідальності. Співвідношення конституційно-правової з іншими видами юридичної відповідальності та з політичною відповідальністю. Концепції конституційно-правової відповідальності. Ретроспективна (негативна) і проспективна (позитивна) конституційно-правова відповідальність. Конституційно-правовий делікт як підстава «ретроспективної» конституційно-правової відповідальності. Суб'єкти конституційно-правової відповідальності. Форми та підстави конституційно-правової відповідальності. Конституційно-правові санкції.

Тема 6. Конституційно-правовий статус громадян України

Поняття правового статусу особи, його види та елементи. Поняття та елементи конституційно-правового статусу особи. Загальні та спеціальні принципи правового статусу особи в Україні. Поняття та ознаки громадянства. Принципи громадянства України. Категорії осіб, що належать до громадянства України. Документи, які засвідчують належність до громадянства України. Набуття і припинення громадянства України. Система органів, що беруть участь у вирішенні питань громадянства України, їх компетенція. Процедури з питань громадянства України. Основні (конституційні) права і свободи: поняття, ознаки, види. Еволюція конституційних прав і свобод. Суб'єкти конституційних прав і свобод. Поняття, ознаки та класифікація основних обов'язків громадян України. Гарантії реалізації основних прав і свобод громадян України. Особливості правового статусу окремих категорій громадян України. Конституційно-правовий статус національних меншин в Україні. Конституційно-правовий статус внутрішньо переміщених осіб.

Тема 7. Конституційно-правовий статус іноземців та осіб без громадянства в Україні

Поняття та категорії іноземців та осіб без громадянства в Україні, підстави їх перебування в Україні. Принципи правового статусу іноземців та осіб без громадянства в Україні. Основні права, свободи та обов'язки іноземців й осіб без громадянства в Україні. Відповідальність іноземців та осіб без громадянства в Україні. Особливості правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту в Україні. Порядок визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Втрата, позбавлення статусу біженця та додаткового захисту.

Тема 8. Конституційно-правовий статус громадських формувань в Україні

Право на об'єднання як політичне право громадян України. Поняття, ознаки та види громадських формувань. Обмеження на створення та діяльність громадських формувань. Конституційно-правовий статус громадських об'єднань. Порядок створення, легалізації і

припинення діяльності громадських об'єднань. Види громадських об'єднань. Членство у громадських об'єднаннях. Конституційно-правовий статус політичних партій. Порядок створення і реєстрації політичних партій. Особливості фінансування політичних партій. Конституційно-правовий статус професійних спілок. Державний контроль і нагляд за діяльністю громадських формувань в Україні.

Тема 9. Конституційно-правовий статус засобів масової інформації в Україні

Поняття інформації. Інформаційна політика в Україні. Види та галузі інформації. Джерела інформації. Інформаційна діяльність. Режим доступу до інформації. Порядок створення та діяльності засобів масової інформації в Україні. Конституційно-правовий статус засобів масової інформації в Україні. Правовий статус редакції та журналіста. Взаємовідносини між державою та засобами масової інформації. Конституційно-правовий статус друкованих засобів масової інформації. Конституційно-правовий статус аудіовізуальних засобів масової інформації.

Розділ 2. Конституційні форми безпосередньої демократії в Україні. Конституційно-правові засади організації публічної влади в Україні

Тема 1. Конституційно-правові засади референдумів в Україні

Поняття та соціальна роль референдуму. Ознаки і види референдумів в Україні. Конституційно-правове регулювання референдумів в Україні. Предмет референдуму в Україні. Право на участь у референдумах в Україні. Порядок підготовки і проведення референдуму, його основні стадії. Матеріально- фінансове забезпечення референдуму. Порядок формування та повноваження комісій з підготовки і проведення референдуму. Порядок голосування на референдумі та визначення його результатів. Юридичні наслідки проведення референдуму.

Тема 2. Конституційно-правові засади виборів в Україні

Поняття, ознаки і види виборів в Україні, їх конституційно-правове регулювання. Соціальні функції виборів. Поняття виборчого права і його основні принципи. Об'єктивне і суб'єктивне виборче право. Принципи виборчого права. Виборчі цензи в Україні. Виборча система (в широкому і вузькому розумінні). Виборчі системи в Україні. Виборчі комісії в Україні, їх система, порядок формування та повноваження. Виборчий процес, його основні принципи та стадії. Суб'єкти виборчого процесу в Україні.

Тема 3. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України та її органів

Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади. Поняття парламенту і парламентаризму. Соціальне призначення і політична роль парламенту. Порядок формування Верховної Ради України та її структура. Конституційно-правовий статус народних депутатів України. Права, обов'язки та гарантії діяльності народних депутатів України. Конституційно-правовий статус Голови Верховної Ради України. Порядок формування, склад та повноваження комітетів і тимчасових комісій Верховної Ради України. Конституційно-правовий статус депутатських груп і фракцій у Верховній Раді України. Функції та компетенція Верховної Ради України. Парламентські процедури. Законодавчий процес в Україні та його основні стадії. Предмет та форми парламентського контролю. Акти Верховної Ради України. Апарат Верховної Ради України, його структура і функції.

Тема 4. Конституційно-правовий статус Президента України

Соціальне призначення та політична роль глави держави в системі вищих органів держави, види глави держави. Президент України як одноосібний глава держави. Порядок заміщення посади глави держави. Функції та повноваження Президента України. Підстави та порядок дострокового припинення повноважень Президента України. Процедура усунення

Президента України з поста (імпичмент). Гарантії діяльності Президента України. Система допоміжних органів при Президентові України.

Тема 5. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади в Україні

Порядок формування і структура Кабінету Міністрів України. Взаємовідносини Кабінету Міністрів України з Президентом України, Верховною Радою України, центральними і місцевими органами виконавчої влади. Функції та компетенція Кабінету Міністрів України. Порядок роботи Кабінету Міністрів України. Конституційно-правовий статус Прем'єр-міністра України. Поняття і види центральних органів виконавчої влади. Порядок створення, реорганізації та ліквідації центральних органів виконавчої влади. Система, структура, функції та компетенція місцевих органів виконавчої влади.

Тема 6. Конституційно-правовий статус органів судової влади в Україні

Поняття судової влади і правосуддя. Засади здійснення правосуддя в Україні. Конституційні принципи судочинства. Судоустрій в Україні. «Гілки» судової влади. Порядок утворення судів. Організаційні основи системи судів загальної юрисдикції. Конституційно-правовий статус суддів. Участь професійних суддів, народних засідателів та присяжних у здійсненні правосуддя. Порядок зайняття посади судді суду загальної юрисдикції. Припинення повноважень судді суду загальної юрисдикції. Суддівське самоврядування. Організаційне забезпечення діяльності судів. Конституційно-правовий статус Вищої ради правосуддя.

Тема 7. Конституційно-правовий статус прокуратури в Україні

Конституційні засади організації та діяльності прокуратури в Україні. Функції прокуратури. Система прокуратури України. Правовий статус Генерального прокурора України. Статус прокурорів. Порядок зайняття посади прокурора та звільнення прокурора з посади. Припинення, зупинення повноважень прокурора на посаді. Звільнення прокурора з посади. Прокурорське самоврядування та органи, що забезпечують діяльність прокуратури.

Тема 8. Конституційний статус Конституційного Суду України

Поняття конституційної юрисдикції та конституційного контролю. Види і моделі конституційного контролю. Конституційний Суд України як єдиний орган конституційної юрисдикції. Порядок формування Конституційного Суду України. Структура Конституційного Суду України. Функції та компетенція Конституційного Суду України. Конституційне провадження, його форми і стадії. Акти Конституційного Суду України. Конституційно-правовий статус суддів Конституційного Суду України.

Тема 9. Конституційно-правові засади територіального устрою в Україні Поняття територіального устрою держави. Україна як унітарна держава. Державний та адміністративно-територіальний устрій України. Принципи адміністративно-територіального устрою України. Види адміністративно-територіальних одиниць. Автономія в Україні. Особливості конституційно-правового статусу міст Києва і Севастополя у складі України. Адміністративно-територіальна реформа в Україні.

Тема 10. Конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні

Поняття місцевого самоврядування, його соціальне призначення і політична роль. Основні концепції місцевого самоврядування. Принцип визнання і гарантування місцевого самоврядування як одна з основ конституційного ладу України. Принципи місцевого самоврядування в Україні. Система місцевого самоврядування в Україні. Територіальна громада як первинний суб'єкт місцевого самоврядування. Конституційно-правовий статус органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Гарантії місцевого самоврядування в Україні.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Загальна теорія конституціоналізму. Конституційно-правовий статус особи та інститутів громадянського суспільства в Україні												
Тема 1. Конституційне право України як провідна галузь національної системи права	8	2	2			4	8				2	6
Тема 2. Конституційне право України як галузева юридична наука та навчальна дисципліна	4					4	6					6
Тема 3. Конституція України як Основний Закон суспільства і держави	10	2	2		2	4	10	2	2			6
Тема 4. Засади конституційного ладу України	6	2	2			2	8				2	6
Тема 5. Конституційно-правова відповідальність	4					4	6					6
Тема 6. Конституційно-правовий статус громадян України	14	4	4		2	4	6					6
Тема 7. Конституційно-правовий статус іноземців та осіб без громадянства в Україні	6	2				4	6					6
Тема 8. Конституційно-правовий статус	8	2	2			4	6					6

громадських формувань в Україні												
Тема 9. Конституційно-правовий статус засобів масової інформації в Україні	4					4	6					6
Разом за розділом 1	64	14	12		4	34	62	2	2		4	54
Розділ 2. Конституційні форми безпосередньої демократії в Україні. Конституційно-правові засади організації публічної влади в Україні												
Тема 1. Конституційно-правові засади референдумів в Україні	8	2	2			4	6					6
Тема 2. Конституційно-правові засади виборів в Україні	10	2	2		2	4	10				2	8
Тема 3. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України	16	4	4		2	6	12	2	2			8
Тема 4. Конституційно-правовий статус Президента України	8	2	2			4	12	2			2	8
Тема 5. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади в Україні	8	2	2			4	8					8
Тема 6. Конституційно-правовий статус органів судової влади в Україні	8	2	2			4	8					8
Тема 7. Конституційно-правовий статус прокуратури в Україні	4					4	6					6
Тема 8. Конституційний статус	10	2	2		2	4	8					8

Конституційного Суду України в Україні												
Тема 9. Конституційно-правові засади територіального устрою в Україні	6		2			4	10				2	8
Тема 10. Конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні	8	2	2			4	8					8
Разом за розділом 2	86	18	20		6	42	88	4	2		6	76
<i>Усього годин</i>	<i>150</i>	<i>32</i>	<i>32</i>		<i>10</i>	<i>76</i>	<i>150</i>	<i>6</i>	<i>4</i>		<i>10</i>	<i>130</i>

* проведення аудиторних занять здійснюється у дистанційної формі навчання, яка поєднує безпосередні та опосередковані форми взаємодії студентів та викладача. Лекції та семінарські заняття проводяться у онлайн режимі із застосуванням платформ для відеоконференцій: ZOOM, Google Meet.

4. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин (денна/заочна)
1	Конституційне право України як провідна галузь національної системи права	2
2	Конституція України як Основний Закон суспільства і держави	2/2
3	Засади конституційного ладу України	2
4	Конституційно-правовий статус громадян України	4
5	Конституційно-правові засади референдумів в Україні	2
6	Конституційно-правові засади виборів в Україні	2
7	Конституційно-правовий статус Верховної Ради України	4/2
8	Конституційно-правовий статус Президента України	2
9	Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади в Україні	4

10	Конституційно-правовий статус органів судової влади в Україні	2
11	Конституційно-правовий статус Конституційного Суду України	2
12	Конституційно-правові засади територіального устрою в Україні	2
13	Конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні	2
	Разом	32/4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна/заочна
	Розділ 1. Загальна теорія конституціоналізму. Конституційно-правовий статус особи та інститутів громадянського суспільства в Україні	
1	Конституційне право України як провідна галузь національної системи права	4/6
2	Конституційне право України як галузева юридична наука та навчальна дисципліна	4/6
3	Конституція України як Основний Закон суспільства і держави	4/6
4	Засади конституційного ладу України	4/8
5.	Конституційно-правова відповідальність	4/8
6	Конституційно-правовий статус громадян України	4/8
7	Конституційно-правовий статус іноземців та осіб без громадянства в Україні	4/6
8.	Конституційно-правовий статус громадських формувань в Україні	4/6
9.	Конституційно-правовий статус засобів масової інформації в Україні	4/6
	Разом за розділом 1	34/54
	Розділ 2. Конституційні форми безпосередньої демократії в Україні. Конституційно-правові засади організації публічної влади в Україні	
1	Конституційно-правові засади референдумів в Україні	4/6

2	Конституційно-правові засади виборів в Україні	4/8
3	Конституційно-правовий статус Верховної Ради України та органів	6/8
4	Конституційно-правовий статус Президента України	4/6
5	Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади в Україні	4/6
6	Конституційно-правовий статус органів судової влади в Україні	4/6
7	Конституційно-правовий статус прокуратури в Україні	4/8
8	Конституційно-правовий статус Конституційного Суду України	4/8
9	Конституційно-правові засади територіального устрою в Україні	4/8
10	Конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні	4/8
	Разом за розділом 2	42/76
	Разом	76/130

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання розвивають можливості самостійної роботи і сприяють більш поглибленому вивченню теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Індивідуальні завдання полягають у підготовці за визначеною, або обраною студентом за допомогою викладача, темою та створенні презентації. Терміни видачі, виконання і захисту індивідуальних завдань визначаються програмою навчальної дисципліни.

Індивідуальне завдання виконується в формі презентації.

За презентацію студент може отримати 5 балів.

Правила виконання презентацій

Створення презентацій є однією з форм науково-дослідницької роботи, яка виконується під час самостійної роботи із одержанням необхідних консультацій з боку науково-педагогічного працівника.

Презентація виконується за допомогою програми Microsoft Office PowerPoint и повинна складатися не менше, ніж з 15 слайдів.

Матеріал на слайді можна розділити на головний і додатковий. *Головний* необхідно виділити, щоб при демонстрації слайда він ніс основне смислове навантаження: розміром тексту або об'єкта, кольором, спецефектами, порядком появи на екрані. *Додатковий* матеріал призначений для підкреслення основної думки слайда.

Для різних видів об'єктів рекомендуються різні розміри шрифту. Заголовок слайда краще писати розміром шрифту 22-28, підзаголовки і підписи даних в діаграмах – 20-24, текст, підписи і заголовки осей в діаграмах, інформацію в таблицях – 18-22.

Для виділення заголовка, ключових слів використовуйте напівжирний або підкреслений шрифт. Для оформлення другорядної інформації та коментарів – курсив. На всіх слайдах презентації використовуйте шрифт однієї назви.

Для гарного сприйняття презентації з будь-якої відстані в залі, текст краще набирати шрифтом Arial, Bookman Old Style, Calibri, Tahoma, Times New Roman або Verdana.

1. На першому слайді слід вказати назву МОН, назву ВНЗ, кафедру, прізвище, ім'я та по-батькові студента і тему презентації, номер навчальної групи.

2. На другому слайді подається зміст презентації.

3. На інших слайдах – наповнення теми.

4. У тексті на слайдах не допускається скорочення слів, крім загальноживаних (ООН, ЄС, ОБСЄ та ін.).

5. Слайди повинні бути тезисними. Для надання презентації PowerPoint наочності і, якщо це необхідно, барвистості на деяких слайдах можна розмістити різні схеми, графіки, фотографії, малюнки, колажі. Вставлені фотографії або картинки повинні бути високої якості і досить великого розміру, інакше при розтягуванні вони втрачають різкість, чим можуть тільки зіпсувати ефект від презентації. При підготовці презентації може бути використаний звуковий супровід.

6. Презентація повинна бути підготовлена у наданому фоні (шаблон слайда). Не слід робити слайди занадто строкатими і розрізненими за кольорним рішенням. Це шкодить формуванню нестійких зорових образів.

7. Слайди повинні або акцентувати увагу на чомусь, або візуалізувати матеріал (ті ж таблиці, схеми, малюнки з позначеннями, якщо є). Не ставте на одному слайді відразу кілька блоків зорової або текстової інформації. Це відволікає, розсіює увагу, погіршує концентрацію.

8. Слайд повинен бути простим для сприйняття – небагато тексту на одному слайді.

Створення презентації включає ряд етапів:

1. Вибір теми.

Студент самостійно вибирає тему з переліку тем індивідуально-дослідних завдань. При цьому слід враховувати, що студент має право в обсязі навчальної програми з громадських об'єднань в Україні самостійно обрати тему презентації, яка повинна бути погоджена з викладачем.

2. Аналіз літератури з даної теми.

Презентація – це супровід доповіді або виступу, тому спочатку необхідно розробити концепцію виступу, а потім вже братися за складання презентації.

В основному презентація повинна базуватися на матеріалах з підручників. Тому створенню презентації повинне передувати ретельне й поглиблене вивчення літератури, що відноситься до даної теми. Насамперед, корисно

ознайомитися з науковою працею (або зазначеними главами, параграфами, сторонками) у цілому, щоб одержати про неї початкове загальне уявлення, яке може бути розширене за рахунок перегляду передмови, змісту і висновку роботи, якщо вони є. Головне на цьому етапі – виявити стрижневі проблеми досліджуваної теми й зробити їх основними пунктами плану презентації.

3. Виклад змісту теми за допомогою слайдів.

У презентації повинні бути послідовно розглянуті всі питання плану. Важливо прагнути до того, щоб теоретичний зміст роботи пов'язувався з аналізом практично-правових явищ. Студент повинен уміти показати, яке практичне значення має знання принципів, закономірностей і категорій.

Під час створення слайдів не варто користуватися застарілими джерелами, у яких можуть міститися помилкові погляди, неточні формулювання і висновки, застарілі цифрові дані. Отже, вміння виділяти головні теоретичні питання і роз'яснювати їх на конкретному матеріалі, використовуючи при цьому сучасну літературу, – такі основні вимоги до підготовки презентації.

Критерії оцінювання презентацій:

1. Ступінь досягнення мети. 2. Зрозумілість і точність викладення авторської позиції. 3. Індивідуальність (авторство, неповторність). 4. Аргументованість (переконливість) позиції. 5. Володіння нормативною, навчальною та науково-монографічною базою.

6.1. Теми для презентацій

- Міжнародні договори – джерело конституційного права України як галузі права.
- Конституційне право України як наука.
- Конституційне право України як навчальна дисципліна.
- Конституційний процес в Україні: історичний досвід, сучасний стан і перспективи.
- Сутність, мета й основні напрями здійснення конституційної реформи в Україні.
- Конституційний принцип поділу влади в Україні.
- Україна – парламентсько-президентська республіка.
- Міжнародно-правові гарантії конституційних прав і свобод.
- Принципи громадянства України.
- Практика референдумів в Україні та їх оцінка.
- Конституційно-правовий статус Центральної виборчої комісії.
- Міжнародні виборчі стандарти.
- Пропорційна виборча система: поняття, сутність та різновиди.
- Гарантії діяльності народного депутата України.
- Конституційно-правовий статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
- Конституційно-правовий статус Рахункової палати.
- Імпічмент Президента України.
- Конституційно-правовий статус Ради національної безпеки і оборони України.
- Конституційно-правовий статус Прем'єр-міністра України.
- Конституційно-правовий статус військово-цивільних адміністрацій в Україні.

- Конституційно-правовий статус суддів Конституційного Суду України.
- Конституційна скарга в Україні.
- Американська модель конституційного контролю.
- Європейська модель конституційного контролю.
- Адміністративно-територіальна реформа в Україні.
- Муніципальна реформа в Україні.
- Міжнародні стандарти місцевого самоврядування.
- Особливості місцевого самоврядування в державах-членах Європейського Союзу.

7. Методи навчання

Методи навчання – це впорядковані способи діяльності педагога і студентів, спрямовані на ефективне розв’язання навчально-виховних завдань. Вони реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності.

При викладанні та опануванні студентами навчальної дисципліни Інституту громадянського суспільства використовуються наступні методи навчання:

- словесні - описове розкриття навчального матеріалу, пояснення сутності відповідного явища, поняття, процесу, перевірка рівня самостійного опрацювання навчального матеріалу тощо (розповідь, пояснення, лекція, бесіда);
- наочні – демонстрація схем, таблиць, малюнків, відео тощо;
- практичні – формування вмінь, навичок оперування правовими категоріями, застосування правових норм та використання набутих знань при проведенні семінарських занять.

Крім того, за рівнем самостійної розумової діяльності застосовуються методи:

- проблемного викладу;
- частково-пошуковий метод;
- дослідницький метод.

8. Методи контролю

Методи контролю – це способи діагностичної діяльності, які дозволяють здійснювати зворотний зв’язок у процесі навчання з метою отримання даних про успішність навчання, ефективність навчального процесу.

Контрольні заходи визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Самоконтроль призначений для самооцінки здобувачами вищої освіти якості засвоєння навчального матеріалу навчальної дисципліни (розділу, теми). З цією метою в навчальних посібниках для кожної теми (розділу), а також у методичних розробках для семінарських занять передбачаються питання для самоконтролю.

Кафедральний контроль проводиться з метою оцінки рівня підготовки студентів з навчальної дисципліни на різних етапах її вивчення і здійснюється у вигляді вхідного, поточного, рубіжного та семестрового контролю.

В освітньому процесі використовуються такі види контролю результатів навчання: вхідний, поточний протягом семестру, контрольні роботи, передбачені навчальним планом, приймання індивідуальних завдань, курсових робіт, підсумковий семестровий, відстрочений контроль.

Вхідний контроль проводиться перед вивченням нового курсу з метою визначення рівня підготовки студентів з дисциплін, які забезпечують цей курс. Вхідний контроль проводиться на першому занятті за завданнями, що відповідають програмам попереднього навчання. Результати контролю аналізуються на кафедральних (міжкафедральних) нарадах та засіданнях методичних комісій спільно з науково-педагогічними працівниками, які проводять заняття із забезпечувальною дисципліни. За результатами вхідного контролю розробляються заходи з надання індивідуальної допомоги студентам, коригування освітнього процесу.

Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять протягом семестру. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового контролю на практичних, семінарських заняттях, лекціях, у формі колоквиуму, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, у формі комп'ютерного тестування тощо. Конкретні форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються програмою навчальної дисципліни. Результати оцінювання роботи студентів мають бути доведені до відома студентів своєчасно. Формою поточного контролю є ректорські контрольні роботи. Результати оцінювання ректорських контрольних робіт можуть зараховуватися як результати виконання контрольної роботи, передбаченої навчальним планом.

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни є обов'язковою формою оцінювання результатів навчання студента. Він проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеного програмою навчальної дисципліни. Семестровий контроль проводиться у формі заліку або семестрового екзамену з конкретної навчальної дисципліни. Студента допускають до семестрового контролю за умови виконання ним усіх видів робіт, передбачених навчальним планом на семестр з цієї дисципліни.

Семестровий екзамен – форма підсумкового контролю з окремої навчальної дисципліни за семестр, що спрямована на перевірку засвоєння теоретичного та практичного матеріалу. Екзамени складають за екзаменаційними білетами, затвердженими кафедрою. Викладач в обов'язковому порядку повинен ознайомити студентів зі змістом екзаменаційних питань, зразком екзаменаційного білету на початку вивчення навчальної дисципліни.

Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні екзамену з навчальної дисципліни, складає 40. Екзаменаційна робота проводиться в тестовому форматі за допомогою google форми. Студентові надсилаються 40 тестових питань. Кожна правильна відповідь оцінюється в один бал.

Оцінка підсумкового контролю виставляється за національною шкалою як сума балів, набраних здобувачем вищої освіти протягом семестру при виконанні контрольних заходів, передбачених програмою навчальної дисципліни та балів, набраних при складанні семестрового екзамену.

Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни, складає 100.

Питання, які виносяться на складання проміжного та підсумкового контролю (екзамену)

Поняття, предмет і система конституційного права України як галузі права.

1. Метод конституційно-правового регулювання.
2. Конституційно-правові відносини: поняття, особливості, види.
3. Конституційно-правові норми: поняття, особливості, види.
4. Суб'єкти конституційно-правових відносин.
5. Об'єкти конституційно-правових відносин.
6. Джерела конституційного права України як галузі права.
7. Конституційне право України як наука та навчальна дисципліна.
8. Поняття Конституції як Основного Закону суспільства і держави.
9. Юридичні властивості конституцій.

10. Класифікація конституцій.
11. Функції конституцій.
12. Загальна характеристика чинної Конституції України.
13. Порядок прийняття Конституції України, внесення до неї змін і доповнень.
14. Конституційна реформа в Україні на сучасному етапі.
15. Поняття конституційного ладу та його співвідношення із суспільним ладом.
16. Поняття та ознаки засад конституційного ладу України.
17. Система принципів, що складають засади конституційного ладу України.
18. Конституційні принципи народного й державного суверенітету, їх зміст і співвідношення.
19. Україна як демократична, правова, соціальна держава.
20. Конституційний принцип поділу влади: його зміст та реалізація в Україні.
21. Конституційний принцип найвищої соціальної цінності людини: його зміст та значення.
22. Конституційний принцип політичного, економічного та ідеологічного плюралізму.
23. Конституційні принципи верховенства права і законності: поняття і співвідношення між ними.
24. Конституційно-правове регулювання державних символів України.
25. Конституційно-правова відповідальність: поняття, особливості, види.
26. Конституційно-правовий делікт як підстава «ретроспективної» конституційно-правової відповідальності.
27. Поняття і принципи громадянства в Україні. Категорії осіб, які є громадянами України.
28. Набуття громадянства України.
29. Припинення громадянства України.
30. Органи, які беруть участь у вирішенні питань громадянства та їх компетенція.
31. Поняття конституційно-правового статусу особи та його елементи.
32. Конституційні принципи правового статусу особи в Україні.
33. Поняття, ознаки та види основних (конституційних) прав і свобод громадян України.
34. Громадянські (особисті) права громадян України: поняття та види.
35. Політичні права громадян України: поняття та види.
36. Економічні й соціальні права громадян України: поняття та види.
37. Культурні й екологічні права громадян України: поняття та види.
38. Гарантії реалізації основних прав і свобод громадян України: поняття і види.
39. Конституційні обов'язки громадян України: поняття, ознаки, види.
40. Конституційно-правовий статус національних меншин в Україні.
41. Конституційно-правовий статус внутрішньо переміщених осіб в Україні.
42. Конституційно-правовий статус іноземців та осіб без громадянства в Україні.
43. Конституційні права, свободи та обов'язки іноземців та осіб без громадянства в Україні.
44. Конституційно-правовий статус біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту в Україні.
45. Конституційно-правовий статус громадських об'єднань в Україні.
46. Конституційно-правовий статус політичних партій в Україні.
47. Конституційно-правовий статус релігійних організацій в Україні.
48. Поняття і види інформації та інформаційної діяльності.
49. Конституційно-правовий статус засобів масової інформації в Україні.
50. Поняття, види і предмет референдумів в Україні.
51. Порядок підготовки, проведення референдуму, а також визначення його результатів.
52. Виборче законодавство та виборчі системи в Україні.
53. Конституційні принципи виборчого права в Україні.

54. Загальна характеристика виборчого процесу в Україні.
55. Конституційно-правовий статус суб'єктів виборчого процесу в Україні.
56. Конституційно-правовий статус виборчих комісій в Україні.
57. Порядок виборів народних депутатів України.
58. Порядок виборів Президента України.
59. Порядок виборів депутатів місцевих рад.
60. Порядок виборів сільських, селищних, міських голів.
61. Конституційна форма правління в Україні.
62. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України.
63. Структура, функції та компетенція Верховної Ради України.
64. Порядок роботи Верховної Ради України, його нормативне регулювання.
65. Законодавчий процес у Верховній Раді України.
66. Конституційно-правовий статус народних депутатів України.
67. Конституційно-правовий статус комітетів і тимчасових комісій Верховної Ради України.
68. Конституційно-правовий статус депутатських груп і фракцій у Верховній Раді України.
69. Конституційно-правовий статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
70. Конституційно-правовий статус Рахункової палати.
71. Конституційно-правовий статус Президента України.
72. Функції та компетенція Президента України.
73. Підстави та порядок дострокового припинення повноважень Президента України.
74. Система і правовий статус допоміжних органів при Президентові України.
75. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України.
76. Склад, структура та порядок формування Кабінету Міністрів України.
77. Функції та компетенція Кабінету Міністрів України.
78. Конституційно-правовий статус центральних органів виконавчої влади.
79. Конституційно-правовий статус місцевих органів виконавчої влади.
80. Конституційно-правовий статус органів судової влади в Україні.
81. Конституційні принципи судочинства в Україні.
82. Конституційно-правовий статус суддів в Україні.
83. Суддівське самоврядування в Україні.
84. Конституційно-правовий статус Вищої ради правосуддя.
85. Конституційні засади організації та діяльності прокуратури в Україні.
86. Система і функції прокуратури в Україні.
87. Конституційно-правовий статус прокурорів в Україні.
88. Конституційний Суд України: склад, порядок формування, структура.
89. Функції та компетенція Конституційного Суду України.
90. Конституційно-правовий статус суддів Конституційного Суду України.
91. Конституційне провадження, його форми і стадії.
92. Конституційна форма державного устрою України.
93. Конституційні принципи та система адміністративно-територіального устрою України.
94. Поняття і система місцевого самоврядування в Україні.
95. Принципи місцевого самоврядування в Україні.
96. Конституційно-правовий статус місцевих рад.
97. Конституційно-правовий статус депутатів місцевих рад.
98. Конституційно-правовий статус сільських, селищних, міських голів.

99. Конституційно-правовий статус виконавчих органів місцевого самоврядування.

9. Схема нарахування балів

Денна форма навчання.

Приклад для екзамену

Загальна кількість балів – 100. Кількість балів за екзамен – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях – 40:

Формула о

$$\sum 40 = \sum 1 \cdot 8 \text{ (вісім)}$$

$\sum 2$

Примітка:

$\sum 40$ – сума максимальної кількості балів

$\sum 1$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на практичних (семінарських) заняттях.

$\sum 2$ – кількість практичних (семінарських) занять протягом семестру.

8 – коефіцієнт

Контрольна робота (одна в семестр) – 15 балів.

Контрольна робота проводиться в тестовому форматі на платформі Moodle або google форми. Студентові надсилаються 15 тестових питань. Кожна правильна відповідь оцінюється в один бал.

Індивідуальне завдання (презентація) – 5 балів.

Поточний контроль та самостійна робота										Разом	Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T9-13	Інд.	Контроль на робота	60	40	100
$\sum 40$								5	15			

T1, T2 ... T13 – теми.

Заочна форма навчання

Загальна кількість балів – 100. Кількість балів за екзамен – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60.

Кількість балів за відповіді на практичних (семінарських заняттях) - 5.

Контрольна робота (одна в семестр) – 50 балів.

Контрольна робота проводиться в тестовому форматі на платформі Moodle або google форми. Студентові надсилаються 50 тестових питань. Кожна правильна відповідь оцінюється в один бал.

Індивідуальне завдання (презентація) – 5 балів.

Поточний контроль та самостійна робота										Разом	Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T9-13	Інд.	Контроль на робота	60	40	100
5								5	50			

T1, T2 ... T13 – теми.

За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь в науково-практичних конференціях, участь у роботі наукового гуртку тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри відповідно до критеріїв, встановлених програмою навчальної дисципліни, може отримати до 10 додаткових (заохочувальних) балів.

Критерії оцінювання екзамену

Екзаменаційне завдання складається з 40 тестових питань з тем, передбачених робочою програмою в рамках питань, що виносяться на складання підсумкового контролю. Кожна правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, набраних при складанні семестрового екзамену – 40.

Критерії оцінювання усної відповіді.

Відповідь на семінарському занятті – **1-5 балів.**

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами та посиланням на чинне законодавство;
- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;
- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;

- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;
- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;
- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, причому відповіді нечіткі;
- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;
- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;
- викладає матеріал не достатньо зв'язано і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;
- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
90-100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10.. Рекомендована література

Основна література

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Акт проголошення незалежності України від 24.08.1991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12>.
3. Виборчий кодекс України від 19.12.2019 № 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20>.
4. Декларація про державний суверенітет України від 16.07.1990. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12>.
5. Декларація прав національностей України від 01.11.1991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1771-12>.
6. Конституція Автономної Республіки Крим від 21 жовтня 1998 р., затв. Законом України від 23.12.1998. № 350-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/350-14>.
7. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 № 3671-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>.
8. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.
9. Про громадянство України: Закон України від 18.01.2001 № 2235-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>.
10. Про Державний реєстр виборців: Закон України від 22.02.2007 № 698-V. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/698-16>.
11. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 № 3855-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.
12. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011

№ 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.

13. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.11.1992 № 2782-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>.

14. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014 № 1706-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.

15. Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини: Указ Президента України від 25.08.2015 № 501/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/501/2015>.

16. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>

17. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII (в ред. Закону України від 13.01.2011 № 2938-VI). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

18. Про молодіжні та дитячі громадські організації: Закон України від 01.12.1998 № 281-XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/281-14>.

19. Про національні меншини в Україні: Закон України від 25.06.1992 № 2494-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2494-12>.

20. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2365-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>.

21. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 № 3773-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>

22. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23.04.1991 № 987-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/987-12>.

23. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 № 3759-XII (в ред. Закону України від 12.01.2006 № 3317-IV). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3759-12>.

24. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 № 776/97-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр>.

25. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30.06.2004 № 1932-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1932-15>.

26. Рішення Конституційного Суду України 2-р/2022 у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України „Про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканості народних депутатів України)“ (щодо конституційного контролю змін до Конституції України після набрання ними чинності). URL : <https://ccu.gov.ua/docs/5663>

27. Рішення Конституційного Суду України 1-р/2021 у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України „Про забезпечення функціонування української мови як державної“. URL : <https://ccu.gov.ua/docs/3944>

28. Рішення Конституційного Суду України 4-р/2020 у справі за конституційним поданням Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень законів України „Про судоустрій і статус суддів“ від 2 червня 2016 року № 1402–VIII, «Про внесення змін до Закону України „Про судоустрій і статус суддів“ та деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування» від 16 жовтня 2019 року № 193–IX, „Про Вищу раду правосуддя“ від 21 грудня 2016 року № 1798–VIII. URL : <https://ccu.gov.ua/docs/3050>

29. Рішення Конституційного Суду України 9-р/2020 у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Указу Президента України „Про призначення А. Ситника Директором Національного антикорупційного бюро України“. URL : <https://ccu.gov.ua/docs/3201>

30. Рішення Конституційного Суду України 11-р/2020 у справі за конституційним поданням 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України „Про Національне антикорупційне бюро України“. URL : <https://ccu.gov.ua/docs/3228>

31. Рішення Конституційного Суду України 6-р/2019 у справі за конституційним поданням 62 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності)

Указу Президента України „Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів“. URL : <https://ccu.gov.ua/docs/2770>

32. Рішення Конституційного Суду України 11-р/2019 у справі за конституційним поданням 49 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положень статті 151 зі значком 2 Конституції України. URL : <https://ccu.gov.ua/docs/2925>

33. Рішення Конституційного Суду України 3-р/2017 у справі за конституційним поданням 49 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини дев'ятої статті 61, частини третьої статті 105 Закону України „Про вибори народних депутатів України“, пункту 3 розділу II „Прикінцеві та перехідні положення“ Закону України „Про внесення змін до Закону України „Про вибори народних депутатів України“ щодо виключення кандидатів у народні депутати України з виборчого списку партії у багатомандатному окрузі“ (справа про виключення кандидатів у народні депутати України з виборчого списку політичної партії). URL : <https://ccu.gov.ua/docs/2032>

Підручники та навчальні посібники:

1. Конституційне право України : навч. пос. / за заг. ред. М.І. Марчука, О.С. Бакумова, Л.Д. Варунц, Т.І. Гудзь та ін. Х. : Харків нац. ун-т внутр. справ, 2017. 408 с.
2. Конституційне право України. Академічний курс: підручник : у 2 т. Т.1 / заред. В.Ф. Погорілка. К.: Юридична думка, 2006. 544 с.
3. Конституційне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. Т.2 / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка. К.: Юридична думка, 2008. 800 с.
4. Конституційне право України : підручник. 10-е (ювілейне) видання: перероблене та доповнене. Ужгород : РІК-У, 2020. 504 с.
5. Конституційне право України: підручник / за ред. В.П. Колісника та Ю.Г. Барабаша. Х. : Право, 2008. 416 с.
6. Конституційне право України : підручник / Т.М. Слінько, Л.І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін. ; за заг. ред. Т.М. Слінько. Х. : Право, 2020. 592 с.
7. Конституційне право України: посібник для підготовки до іспиту / Ю.Г. Барабаш, Л.К. Байрачна, І.І. Дахова та ін.; за заг. ред. Ю.Г. Барабаша. Х. : Право, 2012. 304 с.
8. Конституції і конституційні акти України. Історія і сучасність. / упоряд. І.О. Кресіна, О.В. Батанов; відп. ред. Ю.С. Шемшученко. 3-є вид. К. : Юридична думка, 2011. 328 с.
9. Кравченко В. В. Конституційне право України: навч. посіб.; 6-те вид., випр. та доповн. К. : Атіка, 2009. 608 с.
10. Курс конституционного права Украины. Том 1. Общая часть: Основы теории конституционного права: учебник / под ред. М.А. Баймуратова, А.В. Батанова. Х. : Одиссей, 2008. 672 с.
11. Погорілко В. Ф. Конституційне право України: підручник / В.Ф. Погорілко, В.Л. Федоренко ; за заг. ред. В.Л. Федоренка. 4-е вид., переробл. і доопр. К. : Ліра-К, 2012. 576 с.
12. Проблеми сучасної конституціоналістики: навч. посіб. / за ред. М.П. Орзіха. К.: Юрінком Інтер, 2011. 272 с. (Серія «Проблеми сучасної конституціоналістики». Вип. 1).
13. Проблеми сучасної конституціоналістики. Випуск 2 : Конституційні перетворення в Україні: навч. посіб. / за ред. М.П. Орзіха. К. : Юрінком Інтер, 2012. 432 с. (Серія «Проблеми сучасної конституціоналістики». Вип. 2).
14. Сєрьогін В. О. Конституційне право України: навч. посіб. Х. : ХНУВС, 2010. 368 с.
15. Скрипнюк О.В. Курс сучасного конституційного права України: академічне видання. Х. : Право, 2009. 468 с.
16. Совгіря О.В., Шукліна Н.Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 556 с.

17. Фрицький О.Ф. Конституційне право України : підручник; 2-е вид.,переробл. та допов. К. : Юрінком Інтер, 2004. 510 с.
18. Чушенко В.І. Конституційне право України : підручник. К. : Ін Юре, 2007.488 с.
19. Шляхтун П.П. Конституційне право України : навч. посіб. К. : ОсвітаУкраїни, 2010. 592 с.

Допоміжна література

1. Бандурка О.М., Древаль Ю.Д.. Парламентаризм в Україні: становлення і розвиток : моногр. Х. : Ун-т внутр. справ, 1999. 288 с.
2. Барабаш Ю.Г. Парламентський контроль в Україні (конституційно-правовий аспект) : моногр. Х. : Легас, 2004. 191 с.
3. Батанов О.В. Муніципальна влада в Україні: проблеми теорії та практики : моногр. К. : Юридична думка, 2010. 656 с.
4. Бедь В.В. Конституційно-правові аспекти реалізації права людини на свободу совісті та віровизнання : моногр. Ужгород : УУБА-КаУ, 2010. 278 с.
5. Берназюк Я.О. Конституційні основи правотворчості Президента України : моногр. Херсон «Гельветика», 2013. 400 с.
6. Берченко Г. В. Громадянське суспільство в Україні: конституційні аспекти : моногр. Х. : Юрайт, 2014. 208 с.
7. Богашов О.А. Конституційно-правовий статус органів управління виборчим процесом в Україні : моногр. К. : Центр учбової літератури, 2013. 274с.
8. Боняк В.О. Конституційне право людини і громадянина на освіту в Україні : моногр. Дніпропетровськ : Ліра ЛТД, 2008. 180 с.
9. Виборче право України : навч. посіб. / за ред. В.Ф. Погорілка, М.І. Ставнійчук. К. : Парламентське вид-во, 2003. 383 с.
10. Волошин Ю.О. Конституційно-правове забезпечення європейської міждержавної інтеграції: теоретико-методологічні аспекти : моногр. / за ред. М.О. Баймуратова. К. : Логос, 2010. 428 с.
11. Голубка І.І., Бисага Ю.М., Піфко О.О. Конституційні права на свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні та країнах ЄС: порівняльно-правовий аналіз : моногр. Ужгород : Гельветика, 2017. 212 с.
12. Громадські об'єднання в Україні : навч. посіб. / за ред. В. М. Бесчастного. К. : Знання, 2007. 415 с.
13. Журавський В.С. Становлення і розвиток українського парламентаризму (теоретичні та організаційно-правові проблеми) : моногр. К. : Парламентське вид-во, 2002. 344 с.
14. Заворотченко Т.М. Політичні права і свободи людини й громадянина в Україні: теоретичні основи і проблеми реалізації : моногр. Дніпропетровськ : Вид-во Дніпроп. нац. ун-ту, 2013. 424 с.
15. Задорожня Г. В. Конституційно-правовий статус глави держави в Україні та зарубіжних країнах: порівняльний аналіз : моногр. К. : Алерта, 2016. 552 с.
16. Інаугурація. Історія та сучасність / О.В. Батанов, О.М. Стойко, М.Д.Ходаківський ; за ред. Ю.С. Шемшученка. К. : Юридична думка, 2013. 112 с.
17. Калинюк С.С., Бисага Ю.М., Белов Д.М., Ярема В.І. Конституційно- правовий статус адвокатури в механізмі реалізації права людини і громадянина на правову допомогу : моногр. Ужгород : Гельветика, 2017. 197 с.
18. Ключковський Ю.Б. Виборчі системи та українське виборче законодавство : моногр. К.: Час Друку, 2011. 132 с.
19. Ключковський Ю.Б. Принципи виборчого права: доктринальне розуміння, стан та перспективи законодавчої реалізації в Україні : моногр. К. : Ваїте, 2018. 908 с.
20. Ковтун В. І. Гарантії державного суверенітету України: конституційні аспекти :

- моногр. ; М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого.Х. : Фактор, 2014. 216 с.
21. Колективні політичні права і свободи людини та громадянина в Україні: проблеми теорії та практики : моногр. / Є.І. Григоренко, Я.О. Григоренко, В.І. Козлов та ін.; за ред. Л.В. Новікової. Х. : Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна, 2013. 352 с.
 22. Колісник В.П. Національно-етнічні відносини в Україні: теоретичні засади та конституційно-правові аспекти : моногр. Х.: Фоліо, 2003. 240 с.
 23. Конституційно-правові засади становлення української державності : моногр. / за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Тодики. Х. : Право, 2003. 328 с.
 24. Конституційно-правові форми безпосередньої демократії в Україні: проблеми теорії і практики: монографія / за ред. В.Ф. Погорілка. К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. 356 с.
 25. Конституційно-правовий статус іноземців в Україні та країнах ЄС: порівняльний аналіз : моногр. / В. І. Іванчо, Ю. М. Бисага, О. О. Піфко. Ужгород:Гельветика, 2016. 200 с.
 26. Конституція України: наук.-практ. коментар / редкол.: В. Я. Тацій (голова редкол.), О.В. Петришин (відп. секретар), Ю. Г. Барабаш; Нац. акад. прав. наук України. 2-ге вид., переробл. і допов. Х. : Право, 2011. 1128 с.
 27. Копиленко О.Л. Автономна Республіка Крим: проблеми правового статусу. К. : Таксон, 2002. 342 с.
 28. Крусян А.Р. Сучасний український конституціоналізм : моногр. К. : Юрінком Інтер, 2010. 560 с.
 29. Ленгер Я.І. Муніципально-правові колізії: загальнотеоретичний аспект : моногр. 2017. 336 с.
 30. Летянчин Л. І. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні: проблеми теорії і практики : моногр.Х. : Видав. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2006. 256 с.
 31. Липачова Л.М. Реалізація конституційного права людини та громадянина на звернення за захистом своїх прав і свобод до Європейського Суду з прав людини : моногр. Дніпропетровськ : Ліра-ЛТД, 2005. 204 с.
 32. Марцеляк О.В. Вибори народних депутатів України: історія, теорія, практика : навч. посіб. Х. : ПРОМЕТЕЙ-ПРЕС, 2008. 636 с.
 33. Марцеляк О.В. Інститут омбудсмана: теорія і практика : моногр. Х. : Вид-во НУВС, 2004. 450 с.
 34. Марцеляк О.В. Спеціалізовані органи парламентського контролю в Україні: статус і функціонування : моногр. / О.В. Марцеляк, Ю.М. Коломієць, Г.В. Зубенко; за ред. О.В. Марцеляка. Х. : ПРОМЕТЕЙ-ПРЕС, 2006. 268 с.
 35. Мірошніченко Ю.Р. Конституційно-правове забезпечення народовладдя в Україні: монограф. К. : Фенікс, 2012. 360 с.
 36. Місцеве самоврядування в Україні в умовах становлення правової держави : моногр. / за ред. Ю.М. Тодки, В.А. Шумілка. Х. : Одиссей, 2004. 392 с.
 37. Нестеренко О. Інформація в Україні: право на доступ. Б.м. : Акта, 2012. 308 с.
 38. Нечипорук Г.Ю., Бисага Ю.М., Берч В.В., Дешко Л.М., Бисага Ю.Ю., Нечипорук К.О. Конституційне право на звернення до Європейського суду з прав людини та механізм реалізації права на виконання його рішень : моногр. Ужгород : ТОВ «РІК-У», 2020. 196 с.
 39. Олійник А.Ю. Конституційно-правовий механізм забезпечення основних свобод людини і громадянина в Україні : моногр. К. : Алерта, КНТ, Центр навчальної літератури, 2008. 472 с.
 40. Органи державної влади України / за ред. В.Ф. Погорілка : моногр. К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, 2002. 592 с.
 41. Орос М.М., Бисага Ю.М., Берч В.В., Дешко Л.М., Нечипорук Г.Ю. Право народу на спротив: конституційно-правове дослідження : моногр. Ужгород : ТОВ «РІК-У», 2020. 232 с.
 42. Проблеми реалізації Конституції України: теорія і практика : моногр. / відп. ред. В. Ф. Погорілка. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; А.С.К., 2003. 652

с.

43. Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів : моногр. / за ред. Ю. М. Тодици. Х. : Право, 2009. 540 с.
44. Реалізація права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні : моногр. / Л.Б. Васильчук, Ю.М. Бисага. Ужгород, 2019. 208 с.
45. Речицкий В.В. Политический предмет конституции : моногр. К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2012. 728 с.
46. Серьогін В.О. Право на недоторканність приватного життя у конституційно-правовій теорії та практиці : моногр. Х. : ФІНН, 2010. 608 с.
47. Серьогіна С. Г. Теоретично-правові та організаційні засади функціонування інституту президентства в Україні : моногр. Х. : Ксилон, 2001. 280 с.
48. Серьогіна С.Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики : моногр. Х. : Право, 2011. 768 с.
49. Скомороха В.С. Конституційна юрисдикція в Україні: проблеми теорії, методології і практики : моногр. К.: МП Леся, 2007. 716 с.
50. Словська І.Є. Конституційно-правовий статус парламенту – Верховної Ради України : моногр. К. : Юрінком Інтер, 2013. 336 с.
51. Совгіря О.В. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України: сучасний стан та тенденції розвитку : моногр. К. : Юрінком Інтер, 2012. 464 с.
52. Стешенко Т.В. Правовий статус, система і організація роботи виборчих комісій : моногр. Х. : Видав. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2006. 208 с.
53. Ткаченко Є.В. Конституційно-правове регулювання мовних відносин : моногр. Х. : ФІНН, 2010. 336 с.
54. Фаловська І.М., Бисага Ю.М., Бисага Ю.Ю., Коцкулич В.В. Конституційний принцип рівності: правозастосовчі аспекти : моногр. Ужгород : Гельветика, 2018. 204 с.
55. Федоренко В.Л. Система конституційного права України: теоретико- методологічні аспекти : моногр. К. : Ліра-К, 2009. 580 с.
56. Федоренко В.А., Чернеженко О.М. Конституційні моделі місцевого самоврядування у державах- учасницях ЄС, Швейцарії та Україні : моногр. К. : Ліра-К, 2017. 288 с.
57. Фрицький Ю.О. Державна влада в Україні: становлення, організація, функціонування : моногр. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2006. 360 с.
58. Хромей В. В. Конституційне право на працю : моногр. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 240 с.
59. Цоклан В.І., Федоренко В.Л. Система сучасних джерел конституційного права України : моногр. К. : Ліра-К, 2009. 400 с.
60. Чернецька О.В. Конституційно-правовий статус депутатів місцевих рад за законодавством України : моногр. К. : ВД Скіф, КНТ, 2008. 144 с.
61. Чуб О.О. Конституційне право громадян України на участь в управлінні державними справами : моногр. Х. : Одіссей, 2005. 232 с.
62. Шамрай В.В. Конституційне право в умовах глобалізації та міждержавної інтеграції: теоретико-методологічний аспект : моногр. 2018. 358 с.
63. Шаповал В.М. Конституція і виконавча влада. К. : Юрінком Інтер, 2004. 80 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний	веб-портал	Верховної	Ради	України.	URL:
http://portal.rada.gov.ua/					
2. Офіційне	інтернет-представництво	Президента		України.	URL:
http://www.president.gov.ua/					

3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України.
URL:<http://www.kmu.gov.ua/>
4. Офіційний веб-портал органів судової влади України. URL:
<http://court.gov.ua/>
5. Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України. URL:
<http://www.ccu.gov.ua/>
6. Офіційний веб-сайт Верховного Суду України. URL:
<http://www.scourt.gov.ua/>
7. Офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України. URL:
<http://www.gp.gov.ua/>
8. Офіційний веб-сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. URL:
<http://www.ombudsman.kiev.ua/>
9. Офіційний веб-сервер Центральної виборчої комісії. URL:
<http://www.cvk.gov.ua/>
10. Офіційний веб-сайт Української асоціації районних та обласних рад. URL:
<http://uaror.org.ua/>